

A 1660/medborgar

Tekijä(t):
Sosiaalidemokraattinen ryhmä

Käsittelijä:
Kansalais- ja kuluttajavalio-
kunta

Dnro 15-00220-2

Jäsenehdotus yhteisistä toimenpiteistä vainoamista vastaan Pohjoismaissa

Vainoaminen on ongelma koko Pohjolassa. Vainoaminen – tai stalking – tarkoittaa henkilön luvaton ja toistuvaa seuraamista ja häirintää. Usein vainoamisen kohteeksi joutunut tietää, kuka tekijä on. Tämä voi olla entinen kumppani, naapuri, työtoveri tai pintapuolinen tuttavuus. Esimerkkejä ammattiryhmistä, joiden edustajat toisinaan joutuvat vainoamisen kohteiksi ovat artistit, poliitikot, ja oikeuslaitoksen edustajat. Vainoamisen taustalla voi olla hillitön ihastus tunnettuun henkilöön tai ammattihenkilön tekemä tekijään vaikuttava päätös. Kyse voi olla myös uhrille täysin tuntemattomasta henkilöstä, jonka kanssa uhrilla on ollut katseenvaihtoa tai jota uhri on ammatissaan palvellut. Tämän tyyppinen vainoaminen on epätavallisempaa.

Ruotsin rikosentorjuntaneuvosto (Brå) on laatinut tutkimuksen Ruotsissa tapahtuvasta vainomisesta, sen laajuudesta ja sen vastaisista toimenpiteistä: *Stalking i Sverige – omfattning och åtgärder, rapport 2006:3*. Brå haastatteli yli 4 000 sattumanvaraisesti valittua 18–79 -vuotiasta saadakseen kuvan ongelman laajuudesta, keihin vainoaminen kohdistuu ja miten se ilmenee.

Brån tutkimuksen haastatelluista yhdeksän prosenttia ilmoitti, että he olivat jossain elämänvaiheessa joutuneet saman henkilön toistuvan häirinnän kohteeksi. Näistä kolme neljäsosaa olivat naisia. Jos kysymykseen lisättiin "oliko häirintä melko tai hyvin pelottavaa", osuus laski 5,9 prosenttiin. Kaikkiaan 2,9 prosenttia oli häiritty vuoden sisällä.

Jos uhrin suhde tekijään jaetaan kolmeen ryhmään: lähisuhde, muu suhde tai tuntematon, häirinnän ilmenemismuodoissa havaitaan jonkin verran eroja. Tavallisimpia häirinnän muotoja ryhmissä ovat sähköposti, kirjeet ja puhelinoimit.

Ne, joilla oli läheinen suhde tekijään, olivat alttiimmassa asemassa. Nämä henkilöt joutuivat enemmän fyysisen vainoamisen, uhkailun ja väkivallan kohteiksi. Tekijä saattoi esimerkiksi ilmestyä uhrin kotiin, työpaikalle tai

muihin paikkoihin, joissa uhrilla oli tapana käydä. Vainoaja saattoi myös jättää jälkeensä esineitä, joilla hän halusi ilmoittaa läsnäolostaan.

"Muissa suhteissa" esiintyvä vainoaminen ilmeni usein fyysisen läsnäolon kautta. Kyseessä saattoi olla esimerkiksi naapuri, työtoveri tai pintapuolinen tuttavuus, joka teki ilkeää autolle ja puutarhalle, yritti sabotoida työpaikalla tai huuteli henkilön perään kadulla. Pelkkä puhelinhäirintä oli epätavallista, mutta useat kertoivat puhelinsoitoista, joissa linjan toisessa päässä oli hiljaista tai että joku soitti ja huohotti puhelimeen.

Täysin vieraan henkilön vainoaminen koettiin vähiten epämukavaksi. Pelottavinta kohteeksi joutuneiden kannalta oli vainoaminen lähisuhteessa. Tuntemattoman tekijän vainoaminen oli epätavallista, Brån tutkimuksesta kävi ilmi, että 2,7 prosenttia oli joskus kokenut sitä. Siinä ryhmässä oli tavallisempaa, että uhri sai kummallisia puheluita, mutta myös selvää henkilön vainoamista esiintyi, vaikka se olikin epätavallista.

Verkkoviha - uhka, viha ja loukkaavat kommentit

Toinen ilmiö, joka on saanut paljon huomiota viime aikoina, on verkkoviha. Internet, sosiaalinen media ja mahdollisuutemme olla jatkuvasti verkossa on yleisempää kuin ennen. Kehitys kulkee samaan suuntaan koko Pohjolassa. Verkko antaa meille suuria mahdollisuuksia yhteydenpitoon lähellämme tai muissa maissa olevien ihmisten kanssa. Se on rikastuttavaa, kehittäväää ja hauskaa, mutta kääntöpuolena on laajalle levinnyt verkkoviha. Sitä tapahtuu sähköpostin tai sosiaalisen median kautta. Sitä ilmenee aina loukkaavista kommentteista varsinaiseen uhkailuun.

Brån on laatinut raportin (2015:6) poliisille ilmoitetuista internetin kautta tapahtuneista yksityishenkilöihin kohdistuvista uhkauksista ja loukkauksista *Polisanmälda hot och kränkningar mot enskilda personer via internet*. Raportista käy ilmi, millaisia ilmoituksia tehdään. Esimerkiksi tavallisin tyttöjä koskeva ilmoitustyyppi koskee heistä otettujen kuvien julkaisemiseen verkossa. Kuvissa on usein seksuaalinen sävy ja niiden yhteyteen liitetään kommentteja kohteen väitetyistä seksuaalisesta käyttäytymisestä. Ilmoitukset koskivat myös sitä, että kuvia oli levitetty ja toisinaan käsitelty seksuaalisen sävyn aikaansaamiseksi, mikä on erittäin loukkaavaa ja epämiellyttävää. Poikien ilmoitukset koskivat ensisijaisesti väkivaltaisia tappouhkauksia tai aseellisen väkivallan uhkailuja. Voi olla hyvin pelottavaa joutua sellaisen uhkailun kohteeksi.

Naisten tekemissä ilmoituksissa oli ensisijaisesti kyse siitä, että entinen kumppani ei jättänyt rauhaan, vaikka suhde oli päättynyt. Kaikkia muunnelmia löytyy, aina yksittäisistä epämiellyttävistä sähköposteista pitkään häirintäketjuun, joka voidaan määritellä vainoamiseksi. Kun tilanne on mennyt niin pitkälle, vainoamista esiintyy myös verkon ulkopuolella. Useissa tapauksissa oli annettu lähestymiskielto tai nainen haki sitä jättäessään ilmoituksen. (Brån 2015:6)

Verkkovihaan on vaikea päästä käsiksi, koska internetissä on helppo olla anonyymi. Toisinaan häirintä tapahtuu ulkomailta käsin, jolloin on melkein mahdotonta saada rikoksentehtyjää kiinni. Jos esimerkiksi nainen joutuu entisen kumppaninsa häirinnän kohteeksi ja hän voi antaa poliisille paljon tietoa, asiaan on helpompi puuttua. Ruotsin televisiossa esitetyn Agenda-ohjelman mukaan (20.1.2013) verkkovihaongelma on laajalle levinnyt ja monet tapaukset ovat pimennossa.

Ruotsissa, Suomessa ja Tanskassa on vainoamisen vastainen lainsäädäntö, mutta Norjassa sellaista ei ole. Kaikissa Pohjoismaissa tulisi olla vainoamista koskeva säännöstö, joka kattaa sekä fyysisen vainoamisen että verkossa tapahtuvan vainoamisen. Suomessa on tullut voimaan uusi laki, jonka nimi on viestintärauhan rikkominen. Sen mukaan on rikollista läh-

Pohjoismaiden neuvosto

A 1660/medborgar

Tekijä(t):
Sosiaalidemokraattinen ryhmä

Käsittelijä:
Kansalais- ja kuluttajavalio-kunta

Dnro 15-00220-2

tää viestejä tai soitella toiselle toistuvasti siten, että teko on omiaan aiheuttamaan tälle huomattavaa häiriötä tai haittaa.

Pohjoismaiden neuvoston kotisivuilta ei tule yhtään osumaa hakusanalla vainoaminen (stalking). Koska vaikuttaa siltä, ettei asiaa ole käsitelty Pohjoismaiden neuvostossa viime aikoina, on tärkeää ottaa aihe käsittelyyn. Yhteistyö ja tiedonvaihto ovat pohjoismaisen yhteistyön vahvuus.

Sosiaalidemokraattinen ryhmä ehdottaa, että

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden hallituksille,

että kaikkiin Pohjoismaihin saadaan vainoamista koskeva säännöstö, joka kattaa sekä fyysisen että verkossa tapahtuvan vainoamisen.

että Pohjoismaat tekevät sekä fyysistä että verkossa tapahtuvaa vainoamista koskevaa tutkimusta.

Sosiaalidemokraattinen ryhmä ehdottaa, että

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se järjestää konferenssin vainoamiseen (stalking) liittyvistä ongelmista.

että se toteuttaa pohjoismaisen kampanjan tavoitteena tiedottaa sekä verkossa että todellisessa elämässä tapahtuvan vainoamisen käsittelemisestä.

Oslossa 8. syyskuuta 2015

Aleqa Hammond (S)

Annette Lind (S)

Gunvor Eldegar (A)

Henrik Dam Kristensen (S)

Ineqi Skourup Kielsen (S)

Johan Andersson (S)

Karen J. Klint (S)

Karin Gaardsted (S)

Lennart Axelsson (S)

Maarit Feldt-Ranta (SDP)

Marit Nybakk (A)

Mogens Jensen (S)

Ólína Kjerúlf Þorvarðardóttir (A)

Per Rune Henriksen (A)

Phia Andersson (S)

Pyry Niemi (S)

Sonja Mandt (A)

Suzanne Svensson (S)

Ville Skinnari (SDP)

Pohjoismaiden neuvosto

A 1660/medborgar

Tekijä(t):

Sosiaalidemokraattinen ryhmä

Käsittelijä:

Kansalais- ja kuluttajavalio-
kunta

Dnro 15-00220-2